GAZETA KRAKOWSKA

N^ro 88

Z KRAKOWA DNIA 3 LISTOPADA 1816 Roku W NIEDZIELĘ.

Z Warszawy d. 26 Października.

"Nayiaśnieyszy Pan chciał dać nowy dowód szczególney względności na wszystko, co może się przyłożyć do pomyślności kraiu Polskiego, a zważywszy niedostatek obecny Skarbu, raczył Jego Cesarska Królewska Mość oświadczyć, iż bierze na siebie wydatki na pierwsze zaprowadzenie ogierów królewskich, tudzież byków i krów Kałmagórskich w summie ogólney dwunastu tysięcy czerwonych złotych.,,

Wypis z Protokołu Sekretaryiatu Stanu Królestwa Polskiego

My z Bożey Łaski

ALEXANDER I.

Cesarz Wszech Rossyy, Król Polski, &c. &c. &c.

Chcąc dźwignąć podupadłe po klęskach woiennych gospodarstwo kraiowe, i zachęcić Obywatelów, ażeby starali się posunąć ie do stopnia, na którym znayduie się w kraiach ościennych; na przełożenie Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, postanowiliśmy i stanowiemy:

Art. 1. W każdem Woiewództwie będą corocznie przeznaczone ze Skarbu Publicznego nagrody gospodarskie, które na końcu miesiąca Września przez Kommissyią Spraw wewnętrznych i Policyi przyznane zostaną tym właścicielom lub dzierżawcom gruntowym, którzy w swoiem Woiewództwie naydokładniey wykonaią następuiące przepisy i warunki, tudzież dowiodą, że naymniey przez trzy następuiące lata daley ie wykonywać będą.

Art. 2. Chcący otrzymać wspomnione nagrody, sprawować ma gospodarstwo rolne przynaymniey na trzech set morgach Chełmińskich ziemi oromey.

Art. 3. Ta rola podzielona bydź ma podług dogodności mieyscowey na 3, 4. lub więcey poletków między sobą porównanych i pod uprawą przemienną zostaiących, tak, aby każde ziarno nie po innem ziarnie, lecz przeplatane warzywami i trawami, w porządney kolei siane i zbierane było.

Art. 4. W tey uprawie przynaymniey ósma część roli znaydować się ma pod ziemniakami lub rozmaitemi warzywami w rzędy równe znacznikiem (marquer) sa-

dzonemi, wyrwakami (extirpateurs) chędożonemi, a w rzędach troygracami (bineurs) i obsypnikami (butteurs) wzdłuż i w poprzek obrabianemi, tudzież zawsze czysto od chwastów utrzywywanemi. Na żądanie gospodarzy Kommissyia Spraw wewnętrznych i Policyi wspomnione narzędzia przygotować, im dostarczyć i skład onych założyć zaleci.

Art. 5. Również przynaymniey szosta część całey roli oromey użytą bydź ma pod koniczynami i innemi trawami okrągło liściowemi lub kłosowemi, albo w części pod wyką, grochem, soczewicą, gryką i t. p. na świeżym gnoiu sianemi i w kwiecie bądź na strawę dla bydła na oborzę stoiącego, bądź na paszę suchą w zimie dla tegoż bydła i owiec poprawionych służyć maiącą, po którey strawy skoszeniu i zebraniu, rola natychmiast odwróconą, i daley na oziminy uprawioną bydź powinna.

Ar. 6. Wszelkie zboża i ziarna ozimne i iare w takowey uprawie przemienney z kolei swoiey uzyskane, powinny bydź czyste i naymniey sześć ziarn plonu iedne w drugie wydaiące, gdzie ziemia, zagnoienie i uprawa iey iego dozwolą, rzepaki zimowe i letnie, konopie, lny, rutabagi (brukiew Szwedzka) tudzież inne ziarna oleiowe w kolei porządney na właściwy poletek wprowadzone bydź maią, bacząc ile oley iest potrzebny w kraiu, i ile uprawa iego, zysku przynosi.

Art. 7. Wszelkie bydło rogate powinno bydź ciągle na oborze, lub latem w okolnikach trzymane; tam onemu w czasie letnim dowożona strawa zielona, w tym celu umyslnie stosownie do pory koleyno uprawiana, iako to: z wiosny i daley, żyto w trawie, rzepak zimowy, koniczyny, wyki, soczewice, grochy, gryki w kwiecie koszone, liście, kapuściane, burakowe, rutabakowe, ziemniakowe, i t. p. w poźnieyszey jesieni zaś i zimą bądź ziemniaki, rzepy i inne korzenie warzywne kraiowe z suchą trawą, bądź wywary ziemniakowe z sieczką dawane. To bydło rogate może bydź w kraiowym dobrym rodzaiu, byle wybranemi lub obcemi bykami poprawiane, a zdrowo i porządnie utrzymywane.

Art. 8. Także w podziale poletków miany będzie wzgląd na ilość potrzebnego suchego i dostatniego pastwiska dla trzody owczey, ktora ciągle czystemi baranami, merynosami Hiszpańskiemi, iak nay cieńszą wełnę maiącemi poprawiana bydź powinna, ażeby tym sposobem aż w piąte pokolenie do zupełney cienkości wełny i czystości rodu doprowadzona bydź mogła.

Art. 9. Z tey uprawy wypikaiąca ilość gnoiów ma bydź taka, aby je corocznie do nawozu przynaymniey trzeciey części całey roli oromey wystarczały, a oprócz tego, tam gdzie są łąki samorodne, na przygnoienie corocznie pewney ich części bądź zaraz po kośbie i sprzątnieniu siana, bądź przed zimą, tam gdzie nie ma obawy wód wezbranie, użyte były. Łąki wspomnione wolne od zarośli, kretowin i należycie od zbytniey wilgoci rowami i ściekami oswobodzone bydź powinny. Gdzieby zaś położenie mieyscowe dozwoliło ich wodą w porze przyzwoitey odwilżania (Irrigation) tam urządzenia stosowne przez założenie porządne rowów, ścieków i śluzek, uczynione bydź maią.

Art. 10. Ogrody chmielowe i owocowe w przyzwoitey obszerności założone i

utrzymywane, także pasieki, lub dogodne ule pszczele w lasku przystosowanym do sposobności mieyscowey porządnie prowadzone bydź maią.

Art. 11. Lasy i bory stale urządzone, od uszkodzenia wolne, na poręby stosowne podzielone, porządnie używane i ochraniane będą, gdzieby zaś wydmy lub grunta na co innego nieużyteczne znaydowały się, te corocznie i częściami drzewem obsiane, lub zasadzone bydź maią.

Art. 12. Gdzie browary i gorzelnie znayduią się, piwo czyste i dobre, a gorzałka w części z ziemniaków przyzwoicie pędzoną bydź ma.

Art. 13. Budowle gospodarskie i wieyskie, narzędzia rozmaite do uprawy przemienney potrzebne, i zaprzęgi rolnicze w przyzwoitym liku, porządku, i używaniu będą.

Art. 14. Właściciel lub dzierżawca udowodnić powinien, iż w każdym roku przynaymniey iednego włościana dostatecznie obsiadłego skłonił choć w części do gospodarstwa przemiennego, do uprawiania ziemniaków, warzyw i traw na polu, do chodowania porządnieyszego bydła, do założenia i utrzymania porządnych osadów; także, iż iest dla wsi szkółka elementarna, i że dzieci do niey uczęszczaią.

Art. 15. Gdy tym sposobem który właściciel lub dzierżawca zechce w Województwie swoiem dowieść, iż według powyższych warunków, ma prawo do nagrody Rządowey, uczyni w tym celu przełożenia do swey Kommissyi Woiewódzkiey.

Art. 16. Ta wybierze i poda do zatwierdzenia Kommissyi Spraw wewn. i Policyi, trzy osoby, które znaydzie zdolnemi na biegłych przysięgłych do sprawdzenia czynności gospodarskich w swem Woiewództwie, oraz wspomnioney Kommissyi Rządowey, spis gospodarzy, ubiegaiących się do nagrody Rządowey, prześle.

Art. 17. Gdy Kommissyia Spraw wewnętrznych i Policyi wymienionych biegłych przysięgłych zatwierdzi, Kommissyie Woiewódzkie przysięgę od tychże odbiorą według roty, iaką Kommissyia Spraw wewnętrznych i Policyi, przepisze.

Art. 18. Ci biegli przysięgli zwiedzą koleyno gospodarstwa ubiegaiących się w Woiewództwie o nagrodę, roztrząsną czyli i iak powyższe przepisy i warunki są uskutecznione, koszta roczne na uprawę wyłożone, tudzież czysty przychód z niey uzyskany, obrachuią; stosownie do tego zdanie swoie względem każdego gospodarstwa położą; protokół wszystkiego wyszczególniony spiszą, i takowy do Kommissyi Rządowey Spraw wewnętrznych i Policyi przez Kommissyie Woiewódzkie przeszlą.

Art. 19. W przypadkach gdzieby podobne zagospodarowanie i wykonanie wyrażonych warunków dawało prawo do nagrody Rządowey, zdanie swoie skłonią, za tym gospodarzem, który bądź mnieyszą siłą równe skutki i użytki otrzymał, bądź raczey usługą parobkową i naiemnikiem niż pańszczyzną działał, bądź naostatek w obszernieyszym obrębie roboty swoie równie porządnie i pomyślnie uskutecznił.

Art. 20. Kommissyia Rządowa Spraw wewnętrz. i Policyi, odebrawszy i rozważywszy protokóły i zdania biegłych przysięgłych wraz z uwagami nad niemi Kommissyiów Woiewódzkich, ieżeli te iakie

)2(

ucznią, przyzna i wyliczyć każe nagrodę sześciu tysięcy złotych Polskich temu gospodarzowi w każdem Woiewództwie, który naydokładniey, a nagrodę dwóch tysięcy złotych Polskich temu, który po pierwszym naylepiey, choćby w nieco mnieyszey obszerności też gospodarskie czynności, według warunków przepisanych, uskutecznił, a w pismach publicznych imiona wynagrodzonych ogłosi. W przypadku rzadkim zupełney równości między współubiegaiącemi, też nagrody podzieli.

Art. 21. Jeżeliby zaś w którem Woiewództwie nie znalazł się nikt na nagrody Rządowe zasługuiący, takowy wypadek Kommissyia Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policyi, z wyiaśnieniem powodow decyzyi swoiey przez pisma publiczne obwieści.

Art. 22. Biegli przysięgli do tak chlubnego rozpoznania powołani, koszta tylko podróży wynagrodzone mieć będą.

Wykonanie ninieyszego postanowienia, Kommissyi Rządowey Spraw wewnętrznych i Policyi polecamy.

Dan w Warszawie d. 25 Września / 7 Paźdz. 1816.

pod.) *ALEXANDER.*

przez Cesarza i Króla

(L.S.) Minister Sekretarz Stanu

Ig. Sobolewski.

Zgodno z oryginałem:

Minister Sekretarz Stanu

(pod.) *Ig. Sobolewski.*

Zgodno z oryginałem

Radzca Sekr: Stanu, Jenerał Brygady

(Podpisano) *Kossecki.*

Sekretarz Jener: K. R. S. W. i Pol:

Augustyn *Karski.*

Kopiia tłumaczenia z Francuzkiego.

ROZKAZ DZIENNY

do Woyska Polskiego.

w Kwaterze Główney w Warszawie dnia 24 *Wrześ:* / 6 *Paźdz:* 1816

Stan, w iakim wystąpiły na wczorayszy popis korpusy Woyska Polskiego; piękność ich postawy i trzymania się pod bronią, równie iak dokładność ich w obrotach, są dla Mnie zbyt iawnym dowodem prac i starań, iakie Naczelny Wódz, Jego Cesarzewiczowska Mość Wielki Xiąże Konstanty poświęcił organizacyi pięknego tego korpusu Woyska.— Prawdziwe czuię ukontentowanie oświadczaiąc Mu za to całą moie wdzięczność, i wyrażaiąc iłe cenić umiem niezmienną gorliwość, iaką w dokończeniu dzieła swego, okazywać nie przestaie.

(podpisano) ALEXANDER.

Zgodno z Oryginałem

Naczelny Wódz

(podpisano) *Konstanty*

W. X. R.

Kopiia tłumaczenia z Francuzkiego.

ROZKAZ DZIENNY

do Woyska Polskich.

w Kwaterze Główney w Warszawie dnia 24 *Wrześ:* / 6 *Paźdz:* 1816.

Odbywaiąc w dniu wczorayszym pierwszy popis korpusów Woyska Polskiego tu zebranych, z ukontentowaniem widziałem oczekiwanie moie więcey iak spełnione, przez czystość, piękną postawę, i niewzruszoność onych pod bronią, równie iak dokładność, którą zachowały w marszu i defilowaniu. — Skutki tak widoczne gorliwości, z iaką Dowodcy starali się odpowiedzieć moiemu zaufaniu, nadto im daie praw do moiego zadowolnienia, ażebym nie miał im takowe oświadczyć, dziękuiąc w szcze-

gólności Jenerałom Dywizyy: Sierakowskiemu, Rożnieckiemu, Izydorowi Krasińskiemu i Chłopickiemu, za staranie, które poświęcili woysku pod rozkazami ich będącemu. — Jenerał Dywizyi Wincenty Krasiński, lubo nieprzytomny dla chorobv, niemniey należy do tey pochwały, za doskonałość, którą widziałem w gwardyi. — Kontent bardzo byłem z porządku, w iakim cała iazda defilowała, mimo tak wielkiey liczby remontowych koni, które ma w swoich szeregach. — Oświadczaiąc równie ukontentowanie moie Jenerałom Brygad: Stanisławowi Potockiemu, Zołtowskiemu, Niesiołowskiemu, Weyssenhoffowi, Sierakowskiemu, Klickiemu, Kurnatowskiemu, Cichockiemu, Falkowskiemu, Przebendowskiemu, Redlowi, Hornowskiemu i Antoniemu Potockiemu, niemniey Pułkownikom i Officerom wyższym dowodzącym pułkami, równie iak Officerom, Podofficerom i żołnierzom; spodziewam się, iż nie zwolnieią w czynności, iaką dotąd w służbie okazali.

Podofficerowie i żołnierze dostaną każdy po rublu srebrnym.

(podpisano) ALEXANDER.
Zgodno z Oryginałem
Naczelny Wódz
(podpisano) *Konstanty*
W. X. R.

Z Berlina d. 26 Października.

W przesłą sobotę w południe zagraniczni posłowie przy Dworze tuteyszym stawionemi zostali przed J. Cesarzewicowską Mcią W. Xciem Mikołaiem w zamku przez Posła Rossyyskiego, Barona Alopeus. D. 23 był u Królewney Karoliny, córki Króla, bal w zamku.

Z Londynu d. 16 Października.

W Ministerium tuteyszem związków zagranicznych, rozpoczęte zostały naradzenia z Posłami Austryiackim, Rossyyskim, Francuzkim i Pruskim względem uskutecznienia postanowionego w Wiedniu zniesienia handlu niewolnikami, i umówienia powszechney obrony przeciw Barbaryyczykom.

Onegday były pokoie w Carltonhouse i tayney rady posiedzenie, na którem znaydowali się Kanclerz skarbowy, Sekretarz stanu do spraw wewnętrznych, pierwszy Lord admiralicyi, &c. Jak słychać miano na niem zwołanie parlamentu d. 2 Stycznia odłożyć. Dziś zgromadziła się znowu taż rada. Xże Rejent daie dziś obiad dla Lorda Exmouth i innych officerów Algierskiey wyprawy.

Mówią, iż Hiszpański tuteyszy poseł iest odwołany.

Burzyciele machin w Nottingham utworzyli wydział, który schodzi się co noc i naradza się względem tego, co maią nazaiutrz przedsięwziąść.

Na przedmieściu Londyńskiem Southwark zwołane iest zgromadzenie Obywateli dla naradzenia się i podania Xciu Rejentowi przełożeń względem teraźnieyszych przykrych czasów.

Od woyska Angielskiego we Francyi powrócił do kraiu d. 8 b. m. oddział artyleryi, a na końcu b. m. powróci ieszcze stamtąd 2000 ludzi.

Ces. Rossyyski Jen. Hr. Wittgenstein przybył tu przez Paryż z Xciem Gorczakowem. Wczoray pokazał się w gospodzie Loyds, gdzie wszyscy obecni naywiększe oddawali uszanowanie temu znakomitemu Wodzowi.

Królewicz Xże Kambridgi opuści w tym tygodniu Londyn i uda się do Hanoweru.

Gubernator, P. Fanguahr, zabronił przez odezwę z d. 18 Maia wprowadzać na wyspę Isle de France zwaną wszelkich towarów, które nie pochodzą z Anglii i nie są na Angielskich okrętach przywiezione.

Podniesienie się ceny zboża i chleba sprawiło w wielu prowincyionalnych miastach zaburzenie, a mianowicie w Guildford, gdzie lud potłukł iednemu piekarzowi okna, którego miał w podeyrzeniu, iż on zdrożył żyto.

Sześćdziesiąt skrzyń z Marmurowemi posągami wszelkiego rodzaiu przybyło na okręcie Abondance z Civitavecchia do Portsmutu, które Oyciec S. posłał Xciu Rejentowi i Lordowi Castlereagh w podarunku. Lord Holland, P. Hamilton i inni otrzymali podobneż podarunki.

Podczas zgromadzenia obiorczego w Dižonie krzyczeli wszyscy: Niech żyie Król! a ieden szewc: Niech żyie Chateaubriad! oświadczaiąc, iż nie ma żadney ustawy, którаby mu zabraniała podobnie krzyczeć.

Z Bryghton posłano do Francyi wygodny powóz pocztowy z 4 końmi i woźnicą Angielskim, który ma bydź między Diepą i Rouen użyty. Mówią, iż pewne towarzystwo otrzymało przywiley na zaprowadzenie 200 podobnych powozów we Francyi.

W Irlandyi zabroniono pędzić wódki z żyta, i toż samo w Anglii nastąpi.

W gospodzie Loyds oznaymiono między innemi liczbę okrętów, które przez burzę d. 30 Września pod Gotenburgiem i brzegami Szwedzkiemi zatopione lub uszkodzone zostały.

Angielski konsul w Algierze winien życie srogiemu obeyściu się z nim Deja. Konsul prosił bardzo, aby go w iego domu zostawiono i w sypialnym pokoiu strzeżono; ale Dey kazał go do więzienia zaprowadzić. Tymczasem bomby i kule padały w iego dom, a między innemi w sypialny iego pokoy wpadła 68 funtowa bomba, która byłaby go bezwątpienia zabiła. — Dey przed bombardowaniem bardzo miał bydź chełpliwem, a między innemi powiedział swoim officerom, iż użyie Anglików do obielenia murów Algieru. Liczbę dział, których użyto w Algierze, podaią do 1001. W iednym domu zabiła bomba 9 dzieci. Algierczykowie strzelali oraz potłuczonem szkłem, staremi gwoździami, pokruszonem żelazem, &c. Zginąć tam miało 5000 Turków i 6000 Arabów. Okręt Impregnable wystrzelał przy bombardowaniu Algieru 400 baryłek prochu, 7000 baryłek kul, &c. Czterdzieści cztery funtowa kula, która uwięzła w tym okręcie, zostawiona tam została z napisem: "Kulę tę posłał Dey Algierski na okręt J. K. Mci Impregnable iako obrońcę niewoli d. 27 Sierpnia 1816, ale bez żadnego skutku.„

Podług listu z wyspy S. Heleny pod d. 30 Sierp. Bonaparte iest czasami bardzo zrzędny, a rzadko uprzeymy. Przybyłe z Anglii dla niego mieszkanie i sprzęty bardzo go ucieszyły, ale tylko na chwilę. Niedawno zabawiła go długo machina do lodów. Wkrótce będzie tylko dla cudzoziemców interessuiącym, którzy wszystkich używaią sposobów dla widzenia go; on chciwie także z niemi rozmawia, ale nic się od nich nie dowie, gdyż zachodzą w tey mierze naysurowsze rozkazy. Otaczaiące go osoby są dla niego nayw iększą przykrością. Gdyby sam tu był, dalekoby był spokoynieyszym; zapomniałby po części

dawnieysze swoie stosunki i przywiązałby się do tych, którzy maią nad nim dozór. Gubernator, P. Hudson Lewe, bardzo źle z nim żyie, a Kommissarze Mocarstw sprzymier onych ieszcze go nie widzieli, gdyż nie chce ich u siebie przyiąć tylko jako prywatne osoby.

Z Paryża d. 16 Października.

Xże Kentu iadł d. 13 obiad u Króla. — Przybyły tu z Londynu P. Canning, były Minister Angielski związków zagranicznych, a poźniey ambassador w Lizbonie, był d. 12 przed Królem stawiony i przeszło godzinę z nim rozmawiał. Małżonka iego znayduie się w Bordeaux; mowią, iż ią stamtąd sprowadzi i będzie czas niejaki w Paryżu bawił.

Król chce, iak słychać, wydać rozporządzenie mocą którego gminy niechcące przystąpić do obioru deputowanych, nie będą reprezentowane. W takim przypadku znayduią się między innemi departamenta Oasy i Euri i północny. Liczba obranych do 14 b. m. deputowanych wynosi 233, a ma ich bydź 258.

Dziś iako w rocznicę śmierci Królowey Francuzkiey Maryi Antoniny odprawiaią się żałobne nabożeństwa.

Monitor zawiera następuiące doniesienie z Ludwiksburga pod d. 3 Października: "Królewicz Paweł, (2gi syn Króla Wirtemberskiego, zaślubiony z córką Xcia Sasko-Hildburghausen) powrocił tu niespodziewanie d. 28 Września, w dniu imienin Następcy tronu, z Paryża, lecz odebrał zaraz od Króla rozkaz udania się na mieszkanie do Mergentheim."

Z powodu nieurodzaiu w wielu Francuzkich departamentach zdrożał we Francyi chleb, i Xże Wellington został zniewolonym do przedsięwzięcia środkow, aby woyskom sprzymierzonem nie zabrakło żywności.

Wielki Jałmużnik Francyi, Arcybiskup Reimsu, otrzymał na żądanie Króla kapelusz kardynalski.

Ze wszystkich znakomitych Paryzkich uczonych żaden na wydane do nich wezwanie nie podiął się, iak mowią, odpisać na dzieło P. Chateaubriand. Wymieniaią z pomiędzy nich następuiących: Michaud, Felez, Hofmann, Ch. Nodzer, Aime-Martin, St. Victor, Quatremere, młodszego Lacretelle, Malt-Brun i Cheron.

Ambassador Hiszpański, Hr. Pralada, oddał Królowi d. 14 b. m. pismo, donoszące o zaślubieniu Króla Hiszpańskiego i iego Brata.

Do Królewskich zbroiowni nie maią bydź obce konopie tylko w nadzwyczayney potrzebie używane.

Dotąd nie było widoku dobrego we Francyi tego roku wina; ale teraźnieysza pogoda może go cokolwiek polepszy.

Lord Harrowby, prezes Angielskiego gabinetu opuścił d. 11 Paryż, udaiąc się na powrot do Anglii.

Dziennik Przyiaciel Religii zapewnia, iż Król zezwolił na przywieziony przez X. Fleriel z Rzymu proiekt do traktatu z Stolicą S. i nie rozchodziło się iuż tylko o niektóre małey wagi punkta.

We Francyi zabroniono palenia wódki z ziemniaków, gdyż nie urodziły się tego roku tak obficie, iak po inne lata i bardzo są drogie.

Z Bruxelli d. 17 Października.

Dziś popołudniu Królewicz następca tronu i wysoka iego Małżonka odprawiaią

uroczysty wiazd do naszego miasta. Przeszłey nocy przybył tu Królewicz Fryderyk. Królewiczowie Angielscy Xiążęta Kentu i Kambridgi oczekiwani tu są w tych dniach; ostatni po odbytym popisie pod Denain, gdzie zgromadzono 40,000 woyska z 70 do 80 działami. Xiąże Wellington nakazał woysku, aby znayduiacy się w tey okolicy pomnik Marszałka Villars z powodu iego zwycięztwa w r. 1712 był szanowany.

Polski Jenerał Sokolnicki, który w Warszawie przez smutny przypadek życie utracił, iest tu także bardzo żałowany, gdyż przez dawnieyszy swoy pobyt w naszem mieście zasłużył sobie na powszechną miłość.

Pani Blanchard odprawi tu dnia 19 napowietrzną podróż.

Rada stanu miała tu d. 15 b. m. pierwsze posiedzenie.

Z Włoch d. 10 Października.

Dziennik obu Sycylii pod d. 23 Października ogłosił rozmaite wyroki Królewskie tyczące się urządzenia lądowego woyska, które w królestwie Neapolitańskiem oprócz jazdy i odwodowych bataliionów składać się ma z 10 pułków liniiowych.

Gdyby stosunki między Stolicą Stą i Niemieckiemi Mocarstwami tak dalece załatwionemi były, iak z dworem Francuzkim, mogłyby sobie Niemcy winszować szczęścia. Mówią bowiem, iż zawarty za panowania Przywłaściciela konkordat iest zniszczony, i rzeczy względem kosciola Francuzkiego z niektóremi odmianami przywrócone są na stopień, iak były w konkordacie między Leonem X. i Franciszkiem I. umówione. — Oyciec S. udzielił wielu kupcom patrycyiat.

Była Królowa Etruryi oczekiwana iest w Ankonie; chce ona bowiem, stosownie do swoiego poślubienia, odbydź podróż do Matki Boskiey Loretańskiey, a potem powróć do Hiszpanii, gdzie także udać się maią Królestwo iey rodzice.

W krótce będzie w Ankonie 5 galer uzbroionych dla zasłonienia żeglugi bandery Rzymskiey. Przez czas nieiaki będą zapewne Barbaryyczykowie spokoynemi, ale któż zaręczy za przyszłość? — Officerowie Chrześciiańscy w Algierze wzbraniali się służyć przeciw Europeyskiey flocie. — Kamil Borgia, który iako stronnik dawniey Miurata schronił się był do Tunis, otrzymał pozwolenie wrócenia do Neapolu, gdzie iego żona mieszka. Jest to wnuk zmarłego i znanego z nauki i zbiorów uczonych Kardynała Borgia.

Znany herszt rozboyników Fra Diaboletto (brat diabła) został schwytany. W więzieniu na końcu życia miał ieszcze popełnić okropną zbrodnią: swoiego spowiednika, dwóch stróżów więzienia i pisarza sądowego, który mu wyrok śmierci przeczytał, otruć przez poczęstowaniem ich zatrutą tabaczką. Czyli i sam siebie tym sposobem zabił, nie wspominaia.

Z Madrytu d. 30 Września.

Cały Madryt iest pełen radości z posiadania nowey Królowey. D. 28 wiechała tu uroczyście, poczem nastąpiło iey oddanie Królowi, a iey siostry Infantowi Don Karlos przez Hr. Miranda, wczoray zaś zaślubienie w kościele S. Franciszka.

Wyrok Królewski wydany względem przebaczenia uwięzionym zaczena się temi słowy: "Chcąc, aby szczęśliwy dzień, w którym zapewniam pokoy i szczęście moich kraiow, daiąc Hiszpanom troskliwą matkę w osobie Królowey, naydroższey moiey Małżonce, stał się przez Królewską moią łaskę pamiętnym, &c.„

DODATEK DO Nro 88. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 3. LISTOPADA 1816 Roku WE SZRODĘ.

Nadzwyczayne Zaćmienie Słońca przypada dnia 19 bieżącego miesiąca.

Dla dogodzenia ciekawości publiczney i oraz we względzie naukowym, będzie w kollegium fizycznem wystawiony rysunek z opisem przepowiadaiącym okoliczności temu zaćmieniu towarzyszących, tak iak się uczyniło dla wielkiego zaćmienia Xiężyca, które było uważane w tuteyszem Obserwatorium dnia 10 Czerwca b. r.

Z powodu tegoż Zaćmienia czytaną będzie na posiedzeniu tuteyszego Towarzystwa naukowego dnia 15 b. m. przez Professora Astronomii tegoż Towarzystwa członka, Rozprawa o zaćmieniach w ogólności z zastosowaniem onych do tegorocznych Krakowskich Obserwacyi zaćmień Xiężyca, Słońca i Zasłon czyli Okkultacyi gwiazd.

W Krakowie wielkie to Zaćmienie zacznie się o 10 god: 45 m. czasu średniego. (*)

Naywiększe zaćmienie będzie	12 —	4 —	—	—	
Koniec	1 —	23 —	—	—	
Trwać więc będzie	2 —	38 —	—	—	
Zachodnie 6 calów Słońca będą zakryte	0 11 —	23 —	—	—	
Zaś wschodnie	12 —	—	—	—	
Naywiększe zaćmienie będzie miało	10 Calów i 3 Linie				
— widocznym więc ieszcze będzie u góry pasek iasny słońca szerokości	1 Cal. 9 Linii				
Początek zaćmienia dla całey ziemi	9 god:	33 m.	40 s.	—	
Zaś koniec	2 —	4 —	43 —	—	
Całe trwanie dla Ziemi	4 —	31 —	—	—	

W tym przeciągu czasu przelatuie cień xiężycowy na ziemi, linią krzywą poczynaiącą się przy brzegach Norwegii, idące przez Gdańsk, Warszawę, gdzie będzie zaćmienie całkowite, daley przez całą Polskę, ku Carogrodowi i kończącą się w pustyni piaszczystey Kobi, wynoszącą prawie 80 stopniów. — Przelatuie więc ten cień blisko 5 mil na minutę.

Obserwacye takowych Zaćmień, szczególniey zaś początku, końca i zetknięcia wewnętrznego brzegów Słońca i xiężyca, gdy są momentalne, staią się ważnemi do wyznaczenia długości mieysc na ziemi.

(*) To iest takiego w iakim ustawą Senatu rządzącego, bieg tuteyszych mieyskich Zegarów iest urządzany, i iak iest po głównieyszych stolicach europeyskich używany. Zamienia się czas ten średni na prawdziwy czyli pozorny słoneczny dodaniem do niego 14 minut 21 sekund które są równaniem czasowem tego dnia w chwili południa prawdziwego.

W niedostatku zegarów z sekundami, można użyć iuż prostych sposobów do wyznaczenia z przybliżeniem tych trzech chwil wspomnionych. — Dosyć na ten koniec, wziąść kulę ciężką np. harmatną, a w iey niedostatku kulę kręglowę i zawiesić ią na cienkim sznurku długości dobrze znaiomey, np. z pułtora łokcia. Lekkie poruszenie kuli zawieszoney sprawi malutkie wahania, których trwanie równa się prawie sekundom czasu gwiazdowego, albo się na takowe z łacnością zamienić daiącym.

Idzie tu nadewszystko o złapanie chwili dotknięcia się tarczy xiężycowey ze słoneczną, co stanowi dokładność początku zaćmienia. — Na ten koniec, przez perspektywę, któreyby szkło okowe było nieco nad świecą okopcone, a w iey niedostatku, przez tak przyćmione szkło, patrzy się na punkt brzegu słonecznego któryby nad punktem zupełnie zachodnim idąc do góry był prawie o ½ kwadransa kołowego, a raczey nieco więcey wyniesionym. — Zadrzenie tego punktu stanowi chwilę żądaną.

Idzie tu ieszcze o wiadomość liczby wahań upłynionych od prawdziwego południa, które się otrzymuie z dobrego kompasu, albo w iego niedostatku, wiadomym sposobem, z cienia skazówki pionowey do planu poziomego, i połowy łuczków zatoczonych od iey spodku, a ograniczonych końcem cieniów naznaczonych we 3 godzin przed i po południu. (**)

Poprzednicze kilkakrotne ćwiczenie się w wyznaczaniu i sprawdzaniu chwili prawdziwego południa, posłuży do pomyślności i dokładności roboty, którey wiadomość przesłana franco podpisanemu, z nitką i węzłami po końcach wyrażaiącą długość użytego wahadła, i drugą znaczącą wielkość średnicy użytey kuli i iey gatunku, tudzież trwania zupełney ciemności z wdzięcznością od niego przyięta, i w miarę iey dobroci ogłoszoną w czasie będzie.

Takowych łacnych przygotowniczych robot wykonanych po stałych punktach iakiemi są figury, krzyże, krzyżuiące się drogi, młyny i t. d. oczekuie oyczysta Jeografia, szczególniey od mierników, nauczycielów miernictwa po szkołach kraiowych.

Józ: Łęski.

Z Szwaycaryi d. 16 Października.

Dyryguiący kanton udzielił innem kantonom Szwaycarskim dwa listy; pierwszy od N. Cesarza Austryiackiego pod d. 4 Sierpnia, w którym donosi Szwaycaryi, iż d. 31 Lipca urodziła się Xiężniczka Maryia Teressa Izabela, córka J. Cesarzewiczowskiey Mci Arcy Xcia Karola, a drugi od Monsieur, brata Króla Francuzkiego, iako jenerała pułkownika woysk Szwaycarskich na żołdzie Francuzkim zostaiących, pod d. 15 Września, który na pismo seymu z naywiększą grzecznością odpowiada.

Kantony Genewski, Bazylei i Zug oświadczyły się za przystąpieniem do Sgo Przymierza.

Od brzegow Menu d. 19 Października.

Człowiek, który pokazywał w Londynie zdobyty pod Waterloo powoz Bonapartego, kupił go od obcego officera za 1000 gwineow, a on zyskał za pokazywanie go około 100,000 f. szt. To podanie może bydź przesadzone; wszelako ten człowiek uszczęśliwił się przez ten powoz. Około 200,000 ludzi oglądało ten powóz, za co każdy po 1 szylingu Angielskim zapłacił (około 2 zlp.) Siedzący w nim człowiek opowiadał szczególnieysze iego urządzenie i okazywał znalezione w nim kosztowności.

Rząd Bawarski odstąpił rządowi Austryiackiemu 60.000 korcy żyta, i obowiązał się odstawić go do Austryi. — W Wiedniu oczekuią nowego patentu skarbowego.

Posłowie seymu Niemieckiego mieć będą d. 22 b. m. w Frankforcie 4te naradzenie. W Grudniu oczekiwani tam są Austryiacki Jen. Steigentesch, Pruski Jenerał

(**) Opisał ten sposób ieden z uczniów Astronomii przy drukowaney Tabliczce równań czasu na cały Rok. Dostanie go w księgarni Maja i Mateckiego.

Manke i inni woyskowi dla ułożenia stosunków woyskowych związku Niemieckiego.

Były Krol Szwedzki Gustaw przybył d. 12 b. m. do Frankfortu.

W Hanowerze rozpoczęły się znowu d. 3 b. m. posiedzenia seymu tego królestwa. Z 16 powiatów znayduie się na nim 91 deputowanych, pomiędzy któremi kilku kupców z wschodniey Fryzyi.

W Monachium czynią wielkie przygotowania na zaślubienie Królewney Karoliny z Cesarzem Austryiackim. Cesarski Wielki poseł Xże Schwarzenberg ziedzie tam około 20 b. m. wysiędzie do Królewskiego pawilonu Angielskiego, a stamtąd z licznym orszakiem przybędzie do pałacu Maxymiliiana. Podarunki, które z powodu tego zdarzenia będą rozdane, są wielkiey wartości. Iedną tabakierę przeznaczoną dla Ministra Xcia Metternicha w Wiedniu szacuią do 50,000 złr. Po odbytych uroczystościach w Monachium, uda się nowa Cesarzowa w dwoch dniach podroży przez Alt-Oetingen do Braunau, i stanie w tych samych pokoiach, w których Maryia Ludwika stała, kiedy do Francyi iechała. Odiazd iey nastąpi około 5 Listopada. Z Bawarskiey strony przeznaczonemi są Minister stanu Hr. Montgelas, Hr. Arco i Hr. Tassin Marszałkami Króla, Królowey i Królewney na czas obrządku ślubnego. — Mowią, iż na wyraźne żądanie Królewney Karoliny zaprzestano w Wiedniu czynić przygotowań na uroczystości; w dniu ślubu ma tylko bydź familiyny obiad u Cesarza.

Rozmaite Wiadomości.

W d. 18 Października rocznica pamiętney bitwy pod Lipskiem obchodzona była w całych Niemczech uroczystem nabożeństwem, wystąpieniem woyska, i t. d.

Gdy o P. Chateaubriand z powodu nowego iego pisma: *De la Monarchie*, &c. wszystkie gazety teraz piszą, nie będzie zatem od rzeczy przywieść tu następuiącą biograficzną o nim wiadomość: — Franciszek August Wicehrabia Chateaubriand, iest wnukiem P. Malherbes. Na początku rewolucyi opuścił Francyią i udał się do północney Ameryki. Za powrotem do Europy został w roku 1799 przez woyska Austryiackie aresztowany, które sądziły, iż w cale innemi nie uczonemi trudni się rzeczami. Został w krótce uwolniony i udał się do Londynu, gdzie wydał Rys dawnych i teraźnieyszych rewolucyy. Tamże napisał xiążkę o Geniuszu Chrystyianizmu, która była iuż w pół wydrukowana, gdy postanowił ią odmienić i druk wstrzymał. To udał się do Francyi, gdzie rewolucyia 18 Brumaire dozwoliła mu powrócić. Fontanes, Laharpe i inni uczeni stali się w krótce zaufanemi iego przyiaciołmi. Iego artykuły w Merkurze ściągały mu częścią naywiększe pochwały, częścią nayostrzeysze nagany. W roku 1803 mianowany został sekretarzem przy poselstwie Kardynała Fesch w Rzymie, gdzie iednak niedługo bawił, i poszedł na Francuzkiego posła w kraiu Walizeyskim. Z politycznych i religiynych względów złożył atoli i tę dostoyność w roku następnym, i wrócił do uczoney pracy. Wydał *Attala le Martyrs*, &c. i ściągnął na siebie uwagę przez swóy sposób pisania. W r. 1811 obrany został na mieysce P. Chenier członkiem Instytutu i był chwalcą Bonapartego, o którym powiedział iuż w swey przemowie do Attala: "że on iest Mężem, którego zesłała Opatrzność na zagodzenie wszystkiego, gdyż uprzykrzyło iey się karać.„ W roku 1814 znaydował się w Paryżu, gdy Bonaparte złożony z tronu został, i wydał zaraz pismo za Burbonami. Powrót Bonapartego w r. 1815 zniewolił P. Chateaubriand do opuszczenia powtórnie Francyi; udał się z Królem do Gandawy, i wydawał tamteyszego na ówczas Monitora potem został Ministrem stanu, Parem. &c.„

DONIESIENIA.

Dnia 10 b. m. i r. o godzinie 10 z rana w Dworze w Chwałowicach w powiecie Szydłowskim mila za Pińczowem odbędzie się sprzedarz w drodze exekucyi przez Publiczną licytacyą pszenicy kop 80, ięczmienia kop 80, owsa kop 100, grochu kop 4, orkiszu kop 3. Słoma na gruncie pozostanie. Siana szopa około fur 50. Do wymłotu zboża dodana będzie pańszczyzna i mieszkanie dla licytanta, tudzież mieysce na zsypkę zboża aż do czasu wyprzedania oznaczy się, gdzie oraz dochody z wyszynku tronków w tychże Dobrach na rok ieden wydzierżawione zostaną, to wszystko za gotową zapłatę w monecie kurant, i podług warunków przed licytacyą ogłosi się mianych. Zatradowane na rzecz massy kredalney Józefa Gutowskiego. Dan w Krakowie dnia 1 Listopada 1816.

Jacek Kawecki Kom. Sąd. Powiatu Szkalb. i Hebd. W. Krakow.

W dniu 15 b. m. i r. o godzinie 9 ranney w mieście powiatowem Miechowie przed kancellaryią Sądu Podsędkowskiego odbędzie się sprzedaż publiczna w drodze exekucyi zatradowanych bydłą i koni za gotową zapłatę w monecie kurant. Tradycya nastąpiła na żądanie W. Józefa Gaiewskiego. Dan w Krakowie d. 1 Listopada 1816 r.

Kawecki, Kom. Jed

Dnia 8 Listopada r. b. o godzinie pierwszey po południu we wsi Zagaciel przy Czernichowie w Okręgu W. M. Krakowa położoney, w zamieszkaniu Szymona Gurbiela teyże wsi włościana, odbędzie się przedaż przez publiczną licytacyią: bydła rogatego, i zboża w snopie, w tem celu podpisany Komornik chęc kupienia maiących w mieysce ogłoszoney przedaży na terminie oznaczonym zaprasza. W Krakowie d. 31 Październinika 1816 roku.

Stefan Mochnacki, Kom.

Trybunał Cywilny Iszey Instancyi Woiewodztwa Krakowskiego. W sprawie między Sukcessorami ś. p. Jana Nowakowskiego, iako to Eleonorą z Frölichow Nowakowską pozostałą wdową, Matką i Opiekunką małoletnich Seweryna i Juliana Nowakowskich z iedney, — A Sukcessorami niegdy Kazimierza Hrabi Szembeka, to iest: Ignacem, Wincentem i Józefem HHr. Szembekami z drugiey strony, o Amortyzacyą skryptu na zło: pol. 18000 pod dniem 11 Października 1798 wydanego — Po wysłuchaniu wniosku Urzędu publicznego, zważywszy, iż Powodowie wnosząc zagubienie skryptu przez niegdy JW. Kazimierza Hr. Szembeka na summę Ośmnaście tysięcy zło. pol. pod dniem iedenastem Października Tysiąc Siedmset Dziewięcdziesiątego ósmego roku, na rzecz niegdy Jana Nowakowskiego w Krzyszkowicach wydanego; domagaią się, ażeby celem amortyzacyi skryptu wspomnionego kroki prawem skazane przedsięwziętemi bydź mogły. — Pozwani zaś do żądania takowego przychylaią się, z warunkiem, ażeby gdy skrypt w mowie będący w tabeli Lwowskiey na Dobrach Jaiuszewicach iest intabulowany celem amortyzacyi onegoż, ogłoszenie nietylko w tuteyszych Królestwa Polskiego i Miasta Krakowa, lecz i w gazetach Lwowskich nastąpiło. — Trybunał żądanie to stron obudwóch gruntownym bydź uznaie, i w tym względzie wszystkich mogących posiadać zagubiony skrypt, do produkowania takowego, wezwać dozwala wyznaczaiąc czas roku iednego, — w przeciągu którego posiadaiący skrypt zagubiony z tymże popisywać się iest winien, pod rygorem, iż gdyby w czasie tym skryptu częstorzeczonego zagubionego okazać omieszkał, skrypt takowy za umorzony na zawsze i nieważny ogłoszony zostanie. — A Sukcessorowie niegdy JW. Kazimierza Hrabi Szembeka od wszelkich względem posiadaiącego skrypt ten odpowiedzialności uwolnieni zostaną. Przy tym Trybunał nakazuie powodom uwiadomić co Kwartał Strony Interessowane przez Gazety Krakowskie, Warszawskie i Lwowskie o powyższym Wyroku i przylepienie takowego na drzwiach Sali Audyencyonalney Trybunału uskutecznić — Działo się i osądzono na Audyencyi Publiczney Trybunału Cywilnego Iwszey Instancyi Woiewodztwa Krakowskiego. W piątek to iest dnia 5 Lipca 1816 r.

(podpisano) *M. Gostkowski*, Prezes

Szałowicz, Pisarz

Zgodność wyiątku tego z Oryginałem zaświadczam

Szałowicz, Pisarz